

ISSN 2657-3326

MONITOR ASEAN

LISTOPAD 2019

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie. Monitor opracował Mateusz Chatys – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR ASEAN

LISTOPAD 2019

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

2 listopada: incydent na Morzu Południowochińskim. Grecki tankowiec - Green Aura, pływający pod liberyjską banderą i obsługiwany przez filipińską załogę obrał kurs w pobliżu Rify Scarborough, co spotkało się z natychmiastową interwencją chińskiej straży przybrzeżnej. Załoga zgłosiła całe zdarzenie filipińskiej marynarce wojennej, która potwierdziła, że statek Green Aura cały czas przebywał na filipińskich wodach, a co za tym idzie Chiny nie mają podstaw do podjęcia jakichkolwiek kroków prawnych. Po przybiciu do portu w Chinach żaden z członków załogi nie został zatrzymany w związku z incydem w pobliżu Rify Scarborough.

3 listopada: Filipiny ustąpiły w sprawie chińskich paszportów zawierających mapę Morza Południowochińskiego z linią dziewięciu kresek. Od 2012 roku obywatele Chin wjeżdżając do Filipin otrzymywali naklejkę wizową i pieczętkę wjazdową na osobnych arkuszach papieru w ramach protestu, przeciwko umieszczeniu w chińskich paszportach mapy, na której widnieje linia dziewięciu kresek na Morzu Południowochińskim. Linia wyznacza niemal 80% powierzchni tego akwenu i przedstawia chińskie roszczenia, z którymi Filipiny się nie zgadzają jako strona sporu terytorialnego. Jest to kolejne ustępstwo Filipin w stosunku Pekinu od czasu objęcia prezydentury przez Rodrigo Duterte w połowie 2016 roku.

4 listopada: na szczycie finansowym Chiny-Singapur podpisano porozumienia o wartości 27,7 mld USD. Podczas tegorocznego szczytu finansowego Chiny-Singapur w południowo-zachodniej prowincji Chongqing obie strony podpisały łącznie 56 umów opiewających na kwotę około 27,7 mld USD. Projekty obejmują wiele obszarów, w tym zielone obligacje, finansowanie dłużne, logistykę transgraniczną, a także edukację i turystykę.

6 listopada: Birma wzmacnia współpracę energetyczną z Chinami. Chińska spółka państwowa Power China podpisała umowę z birmańskim joint venture Supreme Group (Kyauk Phyu

SEKRETARZ OBRONY USA ZŁOŻYŁ WIZYTĘ W WIETNAMIE

Amerykański sekretarz obrony docenił wysiłki Wietnamu, który w najbardziej zdecydowany sposób, spośród wszystkich stron sporu na Morzu Południowochińskim, przeciwstawia się Chinom, które posuwają się do zastraszania pozostałych państw regionu. Zadeklarował przekazanie wietnamskiej straży przybrzeżnej kolejnego statku, aby zwiększyć możliwości rządu w Hanoi.

Electric Power Co. Ltd i Power Generation) na zakup energii elektrycznej z elektrowni w Kyaukphegy, położonej w stanie Arakan. Projekt elektrowni o wartości 180 mld USD jest jednym z elementów rozbudowy infrastruktury w Birmie w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Elektrownia będzie wykorzystywała do produkcji energii elektrycznej gaz ziemny ze złóż Shwe. Zgodnie z oświadczeniem ministerstwa ds. energetyki Birmy budowa elektrowni zacznie się w najbliższym czasie, a swoją działalność powinna rozpocząć w 2021 roku. Według szacunków ministerstwa zapotrzebowanie na energię w kraju rośnie co roku o 1000 MW, dlatego projekty energetyczne są priorytetem dla rządu.

8 listopada: Chiny wspierają Birmę w wysiłkach na rzecz stabilizacji sytuacji wewnętrznej w kraju. Specjalny wysłannik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych ds. azjatyckich - Sun Guoxiang, przekazał przewodniczącemu wspólnego komitetu monitorowania zawieszenia broni działającego w ramach Narodowego Centrum Pojednania i Pokoju - Yar Pyae, pomoc finansową w wysokości 300 tys. USD. Od czasu eskalacji konfliktu wewnętrznego w Birmie na tle etnicznym w 2017 roku Chiny są jednym z głównych zagranicznych mediatorów na rzecz zawieszenia broni między birmańskim wojskiem a tzw. Sojuszem Północnym. Pekinowi zależy na ustabilizowaniu sytuacji wewnętrznej w Birmie, ponieważ starcia zbrojne zagrażają realizacji projektów infrastrukturalnych realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku, a także negatywnie wpływają na handel transgraniczny między państwami a w dalszej konsekwencji mogą destabilizować południowe obszary prowincji Yunnan.

12 listopada: Wietnam rozważa wykorzystanie środków prawnych przeciwko Chinom w sporze na Morzu Południowochińskim. Wiceminister spraw zagranicznych Wietnamu - Le Hoai Trung, stwierdził podczas ostatniej konferencji w Hanoi poświęconej kwestiom związanym z Morzem Południowochińskim, że rozważane są różne scenariusze w sprawie sporu terytorialnego. Oprócz negocjacji, mediacji i arbitrażu wymienione zostały również środki prawne. Wicepremier powołał się na Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 roku, która daje podstawy do złożenia pozwu przeciwko Chinom do Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze. Podjęcie przez Wietnam kroków prawnych przeciwko Pekinowi może jeszcze bardziej skomplikować, wyjątkowo napięte relacje Wietnam-Chiny w ostatnim czasie.

14 listopada: Filipiny podjęły decyzję o rozmieszczeniu oddziałów marynarki wojennej na wyspie Fuga. Władze prowincji Cagayan doszły do porozumienia z filipińską marynarką wojenną na temat budowy bazy dla tej formacji na wyspie Fuga przed rozpoczęciem chińskich inwestycji. Podczas wizyty prezydenta Duterte z kwietnia bieżącego roku na drugim szczycie inicjatywy Pasa i Szlaku w Pekinie podpisano porozumienia w sprawie chińskich inwestycji na łączną kwotę 12,16 mld USD na trzech wyspach – Fuga, Babuyan i Batanes. W przypadku pierwszej z nich chińska firma Fong Zhi Enterprise Corporation podpisała już umowę o wartości 2 mld USD z właścicielem wyspy - Isla Fuga Pacific Resorts, na budowę smart city oraz infrastruktury turystycznej. Minister obrony Filipin - Delfin Lorenzana, na wiadomość o chińskiej obecności na wyspie o kluczowym znaczeniu strategicznym dla państwa, wezwał do rozlokowania na tym obszarze wojska, którego zadaniem będzie zabezpieczenie interesów Filipin.

14 listopada: Wietnam zaostrza walkę z chińskimi przedsiębiorcami używającymi fałszywych etykiet sugerujących produkcję w Wietnamie. W związku z wojną handlową USA-Chiny, coraz więcej firm produkujących w Chinach używa etykiet oznaczających produkcję w Wietnamie w celu ominięcia wysokich taryf celnych. Rząd w Hanoi dąży do zaostżenia kontroli, ale biura celne są w stanie skontrolować tylko 5% wszystkich formularzy zgłoszeń przywózowo-eksportowych. Ponadto często dochodzi do sytuacji, że oznaczenia „wyprodukowano w Wietnamie” są umieszczane na towarach już po kontroli celnej. Wietnamskie ministerstwo przemysłu i handlu zidentyfikowało 15 kategorii towarów, najbardziej zagrożonych możliwością oszustwa, a wśród nich znalazły się: odzież, obuwie, komponenty urządzeń, produkty z żelaza i stali oraz drewniane. Skutki wojny handlowej są bardzo odczuwalne przez Wietnam, ponieważ w pierwszych dziewięciu miesiącach tego roku amerykański import z Wietnamu osiągnął prawie 44,9 mld USD, co stanowi wzrost o ponad 28% w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku.

15 listopada: Chiny i Laos będą dążyć do pogłębienia współpracy militarnej. Chińska delegacja, na czele z Radcą Stanu i Ministrem Obrony - Wei Fenghe, spotkała się z prezydentem Laosu - Bounnhang Vorachit. Przedstawiciele obu stron zajęli się omówieniem przyszłości współpracy między siłami zbrojnymi w celu osiągnięcia lepszej współpracy oraz rozwoju strategicznego partnerstwa.

16 listopada: Wietnam intensyfikuje walkę z Chinami w sprawie mapy Morza Południowochińskiego. Spór terytorialny na Morzu Południowochińskim jest wielowymiarowy, dlatego Hanoi walczy o to, żeby nie utrwałać mapy tego akwenu z tzw. linią dziewięciu kresek, która przedstawia chińskie roszczenia do niemal 80% całego morza. W związku z tym Wietnam wprowadził zaostżenie kontroli chińskich telefonów i samochodów wyposażonych w GPS, mających na celu wyeliminowanie z wietnamskiego rynku produktów posiadających mapę Morza Południowochińskiego z linią dziewięciu kresek. Do niedawna inne państwo zaangażowane w spór – Filipiny, bojkotowało chińskie paszporty, ponieważ na jednej ze stron widnieje mapa morza właśnie z linią dziewięciu kresek. Manila wycofała się jednak z tej praktyki powołując się na kwestie proceduralne i bezpieczeństwa.

17 listopada: w Tajlandii odbyło się 10. nieformalne spotkanie ministrów obrony ASEAN-Chiny. Spotkanie w Bangkoku zostało zrealizowane pod przewodnictwem chińskiego Radcy Stanu i ministra obrony - Wei Fenghe, a także wicepremiera Tajlandii - Prawit Wongsuwan. Tajlandia sprawuje obecnie prezydencję w ASEAN. Uczestnicy podsumowali tegoroczne wydarzenia, wśród których znalazły się dwie edycje ćwiczeń marynarek wojennych obu stron oraz pierwsza w historii wymiana pomiędzy think-tank'ami zajmującymi się kwestiami bezpieczeństwa i obrony. Ministrowie obrony ASEAN wysoko ocenili rozwój relacji Chiny-ASEAN i wyrazili poparcie dla dalszych wysiłków na rzecz promowania współpracy z zakresu obrony. Wei Fenghe wezwał obie strony do prowadzenia dialogu na wszystkich możliwych szczeblach komunikacji, żeby kontynuować dotychczasowe inicjatywy, takie jak: wspólne manewry marynarek wojennych, wymiana międzyludzka i szkolenia dla personelu, wymiana wiedzy na temat używanego

sprzętu i technologii, ćwiczenia z zakresu udzielania pomocy w przypadku katastrof naturalnych oraz walka z zagrożeniami terrorystycznymi.

17 listopada: premier Tajlandii spotkał się z ministrem obrony Chin. Prayut Chan-o-cha przyjął chińską delegację z Wei Fenghe na czele. Szef rządu Tajlandii udzielił pełnego poparcia polityce jednych Chin, jak również zadeklarował aktywny udział w projektach realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Spotkanie zostało zwieńczone podpisaniem protokołu ustaleń w sprawie współpracy w dziedzinie obronności.

20 listopada: Chiny mogą zdalnie pozbawić Filipiny energii elektrycznej. Podczas sesji senackiej szef National Transmission Corporation, będącą państwową spółką odpowiedzialną za sieć energetyczną w kraju, poinformował senatorów, że od 2009 roku China State Grid Corp posiada 40% udziałów w National Grid Corporation nadzorującej jedyną w kraju linię przesyłową energii elektrycznej. Dodał także, iż w dobie wysokiej cyfryzacji istnieje prawdopodobieństwo zdalnego wyłączenia przez Pekin sieci, co może doprowadzić do przerwy w dostawie energii. Ponowne przywrócenie sieci do działania może zająć od 24 do 48 godzin, na specjalny wniosek prezydenta o nadzwyczajnej sytuacji, co daje podstawy do przejścia pełnej kontroli nad siecią energetyczną.

20 listopada: Chiny stały się największym importerem bananów z Filipin. Od czasu unormowania stosunków na linii Manila-Pekin, zwłaszcza w kontekście sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim, stosunki gospodarcze między dwoma państwami uległy poprawie. W 2018 roku Filipiny wyeksportowały do Chin 1,16 ton bananów, co stanowi wzrost o 56% w porównaniu z rokiem poprzednim. Chiny wyprzedziły w ten sposób Japonię, która do tej pory była największym importerem tych owoców z Filipin, a w 2018 roku zajęła drugą pozycję z wynikiem 945 tys. ton.

21 listopada: w Guilin odbyły się wspólne ćwiczenia antyterrorystyczne Chiny-ASEAN. Na poligonie wojskowym w Guilin ponad 800 członków jednostek specjalnych z 18 państw wzięło udział w ćwiczeniach antyterrorystycznych, w trakcie których odtworzone zostały niebezpieczne sytuacje, które miały miejsce na przestrzeni ostatnich kilku lat. Była to największa edycja ćwiczeń mających na celu przeciwdziałanie operacjom terrorystycznym od 2011 roku, kiedy powołano do życia roboczą grupę ekspertów ds. terroryzmu, w skład której wchodzi przedstawiciele 18 państw (między innymi członkowie ASEAN, ale również Chiny czy USA). Poszczególni dowódcy z różnych państw są odpowiedzialni za koordynację wszelkich możliwych zespołów zadaniowych. Od ataków powietrznych, poprzez misje rozpoznawcze, aż po działania ratunkowe.

21 listopada: Chiny i Indonezja podpisały umowy na kwotę 2,5 mld USD. Indonezyjski ambasador w Chinach - Djauhari Oratmangun, poinformował o efektach negocjacji dwustronnych podczas forum biznesowego Chiny-Indonezja oraz chińskiego szczytu importu węgla. Przedsiębiorcy obu państw podpisali szereg umów opiewających na łączną kwotę 2,5 mld USD. Większość z nich dotyczyło importu węgla, ale również produktów elektronicznych czy rolniczych.

23 listopada: Chiny i Birma rozwijają współpracę przygraniczną. W północnej części birmańskiego stanu Shan – w mieście Lashio – odbyły się targi Birma (Lashio)-Chiny (Lincang), w których wzięli przedstawiciele biznesu obu stron. Umowy o współpracy zostały podpisane między pięcioma organizacjami i 16 firmami zarówno z Chin jak i Birmy. Wiceminister ds. handlu Birmy - U Aung Htoo, podkreślił znaczenie współpracy transgranicznej między państwami i docenił duże zainteresowanie targami, ponieważ wzięło w nich udział ponad 100 różnych firm. Z kolei sekretarz Komitetu Miejskiego KPCh w Lincang - Yang Haodong, zwrócił uwagę na rosnącą współpracę, która pozytywnie wpłynie na skuteczne wdrażanie nowego projektu szlaku handlowego Chinshwehaw.

23 listopada: Chiny zapowiedziały wsparcie Malezji w walce z oszustwami internetowymi. Chiński ambasador w Malezji - Bai Tian, złożył oficjalną ofertę wsparcia wywiadowczego w śledztwach dotyczących oszustw internetowych. Chińska propozycja jest odpowiedzią na niedawne aresztowanie 680 obywateli ChRL na terytorium Malezji, prowadzących zorganizowaną grupę przestępczą, zajmującą się oszustwami za pośrednictwem Internetu. Wszyscy podejrzani zostali zatrzymani na okres 14 dni i żaden nie skontaktował się do tej pory z chińską ambasadą.

23 listopada: Chińska firma budowlana pomoże Malezji w budowie tanich mieszkań. Prezes Jiangsu Provincial Construction Group Co Ltd - Chen Zhenhua, poinformował o współpracy z malezyjskimi Koperasi Alumni MKM Kuala Lumpur Bhd (Kopama) i Kava Resources Sdn Bhd nad budową 100 tys. niedrogich mieszkań w ciągu 10 lat w kwotach od 9,5 do 72 tys. USD. Chen Zhenhua zapowiedział, że jeżeli grunty pod budowę mieszkań będą dostępne od razu, to cały pakiet powinien zostać ukończony przed upływem 10 lat.

23 listopada: Kambodża podtrzymała swoje poparcie dla Chin w sprawie protestów w Hongkongu. Rzecznik rządu Kambodży - Phay Siphon, potwierdził w wywiadzie prasowym poparcie dla działań Pekinu w sprawie protestów, które od kilku tygodni trwają w Hongkongu. Pierwotną przyczyną protestów był sprzeciw wobec ustawy zezwalającej na ekstradycję z Hongkongu do Chin kontynentalnych, ale w trakcie eskalacji przybrały one prodemokratyczny charakter. Rzecznik stwierdził, że rząd Kambodży szanuje politykę jednych Chin, a protesty w Hongkongu są wewnętrzną sprawą ChRL. Dodał również, iż państwa trzecie, jak Stany Zjednoczone, nie powinny ingerować w całą sytuację, jak poprzez uchwalenie ustawy w sprawie ochrony praw człowieka -Hong Kong Human Rights and Democracy Act.

27 listopada: szef chińskiej dyplomacji spotkał się w Pekinie z wietnamską delegacją. Wang Yi pełniący stanowisko Radcy Stanu jak i ministra spraw zagranicznych przyjął w stolicy Chin wietnamską delegację, na czele której stanął wiceminister spraw zagranicznych - Le Hoai Trung. Przedstawiciele obu państw poruszyli między innymi kwestie związane z ostatnimi napięciami na Morzu Południowochińskim. Ministrowie zgodzili się, że należy wypracować pokojowe rozwiązanie konfliktu, tym bardziej, że w przyszłym roku przypada 70. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między państwami.

II. POLITYKA W ASEAN

1 listopada: prezydent Indonezji nie uchyli zmian dotyczących funkcjonowania krajowej komisji antykorupcyjnej. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy doszło do licznych protestów w całej Indonezji związanych między innymi ze zmianami ustawy z 2002 roku, regulującej funkcjonowanie krajowej komisji wyborczej. Pięć osób zginęło, wiele innych zostało rannych a zaprzysiężenie nowego parlamentu odbyło się pod nadzorem policji i wojska. Projekt nowelizacji przyjęty przez parlament we wrześniu bieżącego roku (tuż przed końcem kadencji) wprowadza zmiany polegające na powołaniu specjalnego komitetu kontrolującego pracę komisji. Zgoda członków komitetu jest również wymagana do przeprowadzenia przez krajową komisję antykorupcyjną przesłuchania podejrzanych o łamanie prawa. Społeczeństwo obawia się, że nowelizacja ustawy uniemożliwi efektywne działanie komisji i ma na celu zatuszowanie nieprawidłowości wśród skorumpowanych polityków. Prezydent Joko Widodo poinformował, że nie uchyli zmian wprowadzonych przez nowelizację, ponieważ wierzy, że wpłyną pozytywnie na funkcjonowanie komisji. Ponadto na wniosek niektórych obywateli wszczęto kontrolę sądową nad ustawą, co uniemożliwia podjęcie jakichkolwiek działań przez prezydenta.

1 listopada: Tajlandia otwiera centrum zwalczania fałszywych informacji (fake news). Państwa Azji Południowo-Wschodniej intensyfikują działania na rzecz zwalczania zagrożeń XXI wieku. W Tajlandii zaprezentowano centrum zajmujące się wykrywaniem i unieszkodliwianiem fałszywych informacji, głównie w Internecie. Minister ds. gospodarki cyfrowej i społeczeństwa - Puttipong Punnakanta, poinformował o coraz większej liczbie fałszywych informacji, które są wykrywane przez funkcjonariuszy. Najczęściej dotyczą rządu, wojska lub rodziny królewskiej czyli de facto tematów tabu w Tajlandii. Minister nie wprowadził rozróżnienia między fałszywymi informacjami o niskiej szkodliwości, a tymi, które mają na celu wprowadzenie dezinformacji zagrożającej bezpieczeństwu państwa. W centrum zwalczania nieprawdziwych informacji pracuje jednocześnie około 30 funkcjonariuszy, którzy monitorują media społecznościowe i najczęściej wyszukiwane frazy. Przed wprowadzeniem nowego prawa o penalizacji fałszywych informacji społeczeństwo wyraziło swoje obawy odnośnie wykorzystania nowego prawa do cenzury w Internecie. Według Emilie Pradichit, pełniącej funkcję dyrektora Fundacji Manushya – zajmującej się prawami użytkowników Internetu – często dochodzi do cenzury członków opozycji politycznej lub tematów niewygodnych dla rządu. Zgodnie z raportami takich firm jak Google czy Facebook od 2014 roku zanotowano wyraźny wzrost prośb przedstawicieli tajskiego rządu o usunięcie określonych treści z prowadzonych przez te przedsiębiorstwa portali.

5 listopada: Japonia wezwała do wzmocnienia więzi z ASEAN. Na marginesie 35. szczytu ASEAN doszło do spotkania premiera Tajlandii - Prayut Chan-o-cha, z premierem Japonii - Shinzo Abe, którzy podsumowali efekty ustaleń osiągniętych podczas 22. szczytu ASEAN-Japonia. Prayut Chan-o-cha jako lider państwa pełniącego prezydenturę w ASEAN zapewnił swojego odpowiednika, że stowarzyszenie będzie kontynuowało współpracę z Japonią w ramach programu ASEAN Outlook on Indo-Pacific (AOIP). Przedstawiciele obu stron omówili także szczegóły dwóch sztandarowych projektów z perspektywy Tajlandii, a mianowicie strategię

współpracy gospodarczej Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong (Acmeccs) oraz partnerstwo strategiczne Mekong-Japonia. Ponadto premierzy podpisali sześć protokołów ustaleń dotyczących współpracy start-up'ów oraz małych i średnich przedsiębiorstw z Japonii i Tajlandii. Premier Prayut Chan-o-cha wezwał pozostałych członków ASEAN do współpracy z Japonią na rzecz zrównoważonego rozwoju. Z kolei Shinzo Abe z zadowoleniem przyjął podpisanie znowelizowanej umowy o partnerstwie gospodarczym ASEAN-Japonia, dzięki której wzmocnione zostaną więzi gospodarcze.

6 listopada: afrykański pomór świń wpłynął na wzrost ceny wieprzowiny w Wietnamie.

W związku z epidemią wśród wietnamskich gospodarstw rolnych i kurczących się zapasów, cena wieprzowiny wzrosła do 3,10 USD na 1 kg. Zgodnie z rządowymi danymi statystycznymi cena wzrosła o 18% w porównaniu do poprzedniego miesiąca. Z kolei wietnamski urząd statystyki podał informację, że kryzys związany z wieprzowiną przyczynił się do wzrostu cen konsumpcyjnych w kraju o 0,59% w porównaniu do ubiegłego miesiąca. Rząd zaapelował do ministerstw i agencji we wszystkich prowincjach w kraju, aby przedsięwzięli wszelkie możliwe środki (włącznie ze zwiększeniem importu) w celu stabilizacji sytuacji na wietnamskim rynku. Na skutek choroby zmarło lub zostało zabitych już ponad 6 mln sztuk zwierząt, a ich liczba jest mniejsza o 20% w porównaniu do podobnego okresu z 2018 roku.

6 listopada: Birma zмага się z niedoborem energii elektrycznej w kraju. Brak wystarczających nakładów energii elektrycznej w Birmie przekłada się na rosnące rachunki za prąd, co uderza głównie w małe i średnie przedsiębiorstwa. Niektórzy właściciele firm informują o ponad dwukrotnie wyższych rachunkach, co zmusza ich do zmniejszania zużycia energii elektrycznej, a także podnoszenia cen dla konsumentów. Reakcją rządu są negocjacje z chińskimi firmami w sprawie pięciu projektów awaryjnego zasilania, mających zapewnić dodatkowe 1000 megawatów energii, żeby nie dopuścić do kolejnych przerw w dostawach energii, do których dochodziło już w tym roku. Ponadto wprowadzono zwiększone taryfy cen za energię, które mają zapewnić więcej środków finansowych na modernizację sieci przesyłowych i budowę nowych elektrowni. Według szacunków Banku Światowego do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Birmy potrzebne są inwestycje o wartości 2 mld USD rocznie, a do 2030 roku rząd będzie musiał wyprodukować 12,6 gigawatów energii, żeby uzupełnić braki.

9 listopada: główny opozycjonista Kambodży udał się do Malezji. Grupa byłych liderów rozwiązanej Partii Narodowego Ocalenia Kambodży (CNRP) z Samem Raisy na czele wylądowała w Malezji, po ostatecznych zapowiedziach powrotu do ojczyzny. Rainsy uciekł do Paryża w 2015 roku, po tym jak został skazany za zniesławienie. Jego zdaniem zarzuty były fałszywe i miały na celu uniemożliwić mu dalszą działalność polityczną. Politycy planowali powrót do kraju na święto niepodległości. Jednak Sam Rainsy nie został wpuszczony na pokład samolotu tajskich linii lotniczych, który leciał z Francji do Tajlandii, skąd mieli udać się do Kambodży. Byli działacze CNRP polecili do Malezji, gdzie zostaną podjęte kolejne decyzje. Mimo zapowiedzi wicepremiera Kambodży - Sar Kheng, że powrót opozycjonistów do kraju nie jest utrudniony przez rząd, to jednak decyzja tajskich linii lotniczych świadczy o pewnego rodzaju solidarności z obecnym

liderem – Hun Senem. Oprócz tego w ciągu kilku ostatnich tygodni aresztowano około 50 opozycjonistów politycznych działających w Kambodży.

10 listopada: Kambodża zwalnia z aresztu domowego opozycjonistę w obawie przed sankcjami Unii Europejskiej. Ponad dwa lata temu Kem Sokha został skazany na areszt domowy w związku z oskarżeniami o zdradę stanu. Areszt został właśnie oficjalnie anulowany przez rząd, ale zakaz działalności politycznej jak również zakaz opuszczania kraju nadal obowiązują. Były działacz Partii Narodowego Ocalenia Kambodży (CNRP) w oświadczeniu opublikowanym za pomocą mediów społecznościowych wezwał do oddalenia jakichkolwiek zarzutów, ponieważ jest niewinny. Pewnego rodzaju odwilż w polityce premiera Hun Sena wobec opozycjonistów jest najprawdopodobniej spowodowana widmem zablokowania swobodnego dostępu Kambodży do rynku Unii Europejskiej, nad czym prowadzone są negocjacje. Gdyby UE wprowadziła ograniczenia, ucierpiałby na tym kambodżański eksport (1/3 trafia do państw unijnych) i cała gospodarka kraju.

14 listopada: premier Kambodży wydał polecenie zwolnienia z więzienia ponad 70 opozycjonistów politycznych. Premier Hun Sen, który rządzi w państwie nieprzerwanie od 34 lat, zwrócił się do przedstawicieli sądownictwa o wypuszczenie za kaucją 70 opozycjonistów. W ostatnich tygodniach aresztowano ponad 50 przedstawicieli opozycji w związku z zapowiedzią powrotu do kraju członków rozwiązanej przez Sąd Najwyższy w listopadzie 2017 roku Partii Narodowego Ocalenia Kambodży (CNRP) z Samem Raisy na czele. Według specjalistów to chwilowe złagodzenie polityki Hun Sena wobec jego przeciwników politycznych jest spowodowane tylko i wyłącznie obawami o decyzję Unii Europejskiej w sprawie warunków dostępu Kambodży do unijnego rynku. Oprócz tego zabieg ten ma na celu doprowadzenie do kłótni i podziałów wśród opozycjonistów.

14 listopada: międzynarodowa firma rozpoczęła pracę nad wydobyciem ropy naftowej i gazu w Birmie. Międzynarodowa korporacja gazowo-petrochemiczna należąca w 30% do włoskiego rządu rozpoczęła poszukiwania złóż ropy i gazu w ośmiu miasteczkach w regionie Mandalay. ENI Co. i lokalna firma Myanmar Petroleum Exploration and Production (MPEP) wygrały w 2014 roku przetarg na badanie bloku lądowego PSC-K (około 526 tys. hektarów). Włoska firma jest właścicielem 90% przedsięwzięcia, a lokalna firma 10%. Konsultacje dotyczące rozpoczęcia prac z władzami lokalnymi zakończyły się na początku listopada i będą kontynuowane z mieszkańcami okolic, skąd będzie prowadzone wydobycie.

19 listopada: Birma planuje rozwój eksportu uzbrojenia. Rzecznik birmańskiego wojska - Zaw Min Tun, poinformował podczas wystawy „Defense and Security Exhibition 2019” organizowanej w Tajlandii, że rząd przymierza się do zwiększenia eksportu broni własnej produkcji. Według Zaw Min Tuna zaprezentowane na wystawie karabiny i moździerz birmańskiej produkcji cieszyły się dużym zainteresowaniem przedstawicieli innych państw. Handel bronią może znacząco zwiększyć wpływy do budżetu państwa, stąd duże zainteresowanie władz Birmy rozwojem tej gałęzi gospodarki.

19 listopada: premier Kambodży otrzymał nagrodę za dobre sprawowanie władzy. W ramach 2. szczytu Azji i Pacyfiku zorganizowanego w Kambodży, premier Hun Sen otrzymał od Universal Peace Federation (UPF) nagrodę za sprawne rządzenie państwem (Leadership and Good Governance Award). Rzecznik UPF - Robert S Kittel, argumentował przyznanie nagrody Hun Senowi tym, że rozwój Kambodży jest jednym z najefektywniejszych spośród państw regionu, a efekty są widoczne we wszystkich klasach społecznych kraju. Universal Peace Federation jest organizacją pozarządową, posiadającą status konsultanta przy Radzie Gospodarczej i Społecznej ONZ. Nagroda została do tej pory przyznana 60 politykom z 48 państw, a wśród laureatów znalazła się między innymi była premier Wielkiej Brytanii - Margaret Thatcher.

19 listopada: Prezydent Filipin wyznaczył nowego dowódcę straży przybrzeżnej. Nowym dowódcą filipińskiej straży przybrzeżnej został mianowany wiceadmiral Joel Sarsiban Garcia. Pełnił on wcześniej funkcję zastępcy dowódcy ds. operacji w straży przybrzeżnej, a także stał na czele państwowego centrum nadzoru wybrzeża. Biorąc pod uwagę fakt, że jest zdecydowanym zwolennikiem wzmocnienia współpracy z Chinami, będzie stanowił przeciwwagę dla przedstawicieli wojska, którzy raczej sceptycznie podchodzą do nowego otwarcia w relacjach z Pekinem po objęciu prezydentury przez Rodrigo Duterte. Rola straży przybrzeżnej, zwłaszcza w kontekście sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim, wyraźnie wzrosła na przestrzeni ostatnich lat. Przede wszystkim dlatego, że Chiny coraz częściej wykorzystują statki straży przybrzeżnej do patroli obszarów będących przedmiotem sporu. Należy dodać, iż Japonia wsparła filipińską straż przybrzeżną wielozadaniowymi jednostkami patrolowymi, a za sprawą amerykańskiej Agencji Redukcji Zagrożeń Obronnych utworzono państwowe centrum nadzoru wybrzeża. Ministerstwo transportu Filipin również wspiera ten rodzaj służb poprzez zakup nowych łodzi patrolowych i sprzętu umożliwiającego dokładniejsze monitorowanie wód wokół państwa. W celu zwiększenia efektywności zwiększono także liczbę pracowników do 36 tys. pracowników.

20 listopada: Birma będzie musiała odpowiedzieć na zarzuty ludobójstwa przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości. Gambia złożyła pozew do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości przeciwko Birmie, w sprawie podejrzenia o dopuszczenie się zbrodni ludobójstwa na muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingja w 2017 roku. Rozprawa w tej sprawie ma się odbyć w dniach 10-12 grudnia w Hadze, a Birma będzie reprezentowana przez Radczynię Stanu – Aung San Suu Kyi, której zarzuca się, że nie zareagowała na przemoc wobec mniejszości etnicznej. Zarówno Gambia, jak i Birma są sygnatariuszami Konwencji ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 roku. Aung San Suu Kyi podtrzymuje stanowisko, iż reakcja wojska przeciwko Rohingja była odpowiedzią na ataki terrorystyczne na posterunki wojskowe w sierpniu 2017 roku, a w trakcie operacji nie doszło do ludobójstwa.

20 listopada: sekretarz obrony Stanów Zjednoczonych złożył wizytę w Wietnamie. Amerykański sekretarz obrony podczas swojego przemówienia w Hanoi docenił wysiłki Wietnamu, który w najbardziej zdecydowany sposób, spośród wszystkich stron sporu na Morzu Południowochińskim, przeciwstawia się Chinom, które posuwają się do zastraszania pozostałych państw regionu. W związku z tym zadeklarował przekazanie wietnamskiej straży przybrzeżnej kolejnego

statku, aby zwiększyć możliwości rządu w Hanoi do skutecznego przeciwstawiania się chińskim operacjom na Morzu Południowochińskim. Jest to kontynuacja współpracy z zakresu wsparcia wietnamskiej straży przybrzeżnej, ponieważ dwa lata temu Stany Zjednoczone przekazały jednostkę klasy Hamilton, która prowadzi patrole w wyłącznej strefie ekonomicznej państwa. Z kolei w kwietniu dostarczono do Wietnamu sześć mniejszych łodzi patrolowych o wartości 12 mln USD, stanowiących uzupełnienie 12 łodzi wyprodukowanych przez firmę Metal Shark przekazanych w ciągu dwóch ostatnich lat.

20 listopada: sekretarz obrony USA złożył wizytę na Filipinach. Mark Esper, pełniący funkcję amerykańskiego sekretarza obrony spotkał się ze swoim filipińskim odpowiednikiem - Delfinem Lorenzaną, w Camp Aguinaldo, gdzie poruszyli kwestie omawiane na ostatnim szczycie ministrów obrony państw członkowskich ASEAN, a także rosnącą aktywność Chin w regionie. Mark Esper podkreślił, że w ciągu roku Stany Zjednoczone zrealizowały niemal tyle samo patroli w ramach FONOP w regionie Morza Południowochińskiego, ile przez ostatnich 20 lat. Wezwał jednak Filipiny i pozostałe strony sporu na Morzu Południowochińskim do stawienia większego oporu przeciwko Chinom. Zwłaszcza, że chińskie statki coraz częściej naruszają wyłączną strefę ekonomiczną Filipin.

25 listopada: Wietnam jest zmuszony do zwiększenia importu ropy naftowej. Wietnamska firma petrochemiczna – PetroVietnam, poinformowała o planach importu od 8 mln do 10 mln baryłek ropy West Texas Intermediate (WTI) i Bonny Light dla swojej rafinerii Dung Quat w 2020 roku. Z kolei do końca bieżącego roku PetroVietnam zakupi jeszcze 4 mln baryłek obu rodzajów ropy. Zwiększenie importu jest spowodowane coraz mniejszymi zasobami krajowych złóż ropy. Tym bardziej, że spór terytorialny na Morzu Południowochińskim i chińskie działania uniemożliwiają władzom w Hanoi rozpoczęcie wydobywania z morskich złóż znajdujących się w wyłącznej strefie ekonomicznej kraju. Rafineria Dung Quat o wydajności 130 tys. baryłek dziennie przetwarza obecnie 7 rodzajów krajowej i 12 rodzajów importowanej ropy naftowej. Dane rządu pokazały, że import ropy naftowej w ciągu pierwszych 10 miesięcy bieżącego roku wzrósł o 80,6% w porównaniu z rokiem poprzednim do 49,8 mln baryłek.

25 listopada: Korea Południowa i Kambodża rozpoczęły pracę nad umową o wolnym handlu. W związku z ostatnim szczytem Korea Południowa - ASEAN i szczytem Kambodża-Korea Południowa z marca bieżącego roku, przedstawiciele obu państw rozpoczęli wspólne studium wykonalności dotyczące potencjalnej umowy o wolnym handlu. Biorąc pod uwagę narastający protekcjonizm na świecie Seoul podjął decyzję o rozszerzeniu stosunków gospodarczych z państwami Azji Południowo-Wschodniej, żeby złagodzić silną zależność gospodarczą od Chin i Stanów Zjednoczonych. Zgodnie z ostatnimi danymi statystycznymi eksport Korei Południowej do Kambodży wyniósł w 2018 roku 660 mln USD, czyli ponad dwukrotnie w porównaniu do 2008 roku. Z kolei import wzrósł z 18 mln USD w 2008 roku do 314 mln USD w ubiegłym roku. Głównymi towarami eksportowymi Korei były dzianiny, ciężarówki i napoje, natomiast import dotyczył odzieży i obuwia.

25 listopada: po raz pierwszy została użyta ustawa o fałszywych informacjach w Singapurze. Ustawa o ochronie przed fałszerstwami i manipulacją (Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act) została zastosowana po raz pierwszy w stosunku do singapurskiego polityka - Brad Bowyer, który w poście umieszczonym w mediach społecznościowych zasugerował, że rząd wpływał na decyzje podejmowane przez państwowe firmy inwestycyjne Temasek Holdings and GIC. Zgodnie z ustawą uchwaloną w październiku 2019 roku post musiał zostać sprostowany. Część społeczeństwa obawia się, że ustawa będzie wykorzystywana do ograniczania wolności wypowiedzi, ale rząd argumentuje, iż Singapur jako międzynarodowy hub finansowy jest bardzo wrażliwy na fałszywe informacje. Zwłaszcza biorąc pod uwagę dużą różnorodność etniczną i religijną, a także powszechny dostęp do Internetu.

26 listopada: Wietnam opublikował białą księgę w sprawie obronności. Wiceminister obrony narodowej Wietnamu - Nguyễn Chí Vịnh, poinformował o wydaniu białej księgi obronności kraju 2019. Jest to czwarty tego rodzaju dokument wydany przez władze Wietnamu. Poprzednie ukazały się w latach 1998, 2004 i 2009. Biała księga składa się z trzech głównych części, poświęconych takim zagadnieniom jak strategiczny kontekst i polityka obrony narodowej, kształtowanie obrony narodowej oraz ludowa armia i policja. Ponadto dokument podkreśla zwierzchnictwo Komunistycznej Partii Wietnamu nad wojskiem i bezpieczeństwem państwa.

26 listopada: prezydent Filipin nie poruszył kwestii Morza Południowochińskiego na spotkaniu z premierem Korei Południowej. Minister obrony Filipin – Delfin Lorenzana, poinformował, że Rodrigo Duterte nie odniósł się do kwestii związanych ze sporem terytorialnym w rozmowie z Moon Jae-in'em. Prezydent Filipin wyraził jednak dla jak najszybszego procesu denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. Z kolei minister obrony wyraził nadzieję na zakończenie negocjacji z Koreą Południową w sprawie zakupu dwóch korwet o wartości ponad 1 mld USD do końca 2019 roku. Obie strony wciąż uzgadniają metody finansowania, umożliwiających zakup statków przez Filipiny.

27 listopada: Korea Południowa i państwa regionu Mekong zgodziły się na zacieśnienie współpracy. Prezydent Moon Jae-in oraz przywódcy Kambodży, Laosu, Birmy, Tajlandii i Wietnamu wzięli udział w pierwszym szczycie Korea Południowa z państwami regionu Mekong, który odbył się w ramach szczytu Korea Południowa-ASEAN. Liderzy państw biorących udział w spotkaniu podpisali deklarację rzek Mekong-Han, ustanawiającą partnerstwo między stronami w takich sektorach jak rolnictwo, infrastruktura, technologie informacyjne i telekomunikacyjne, kultura i turystyka, inwestycje w kapitał ludzki, środowisko. Zgodnie z deklaracją obie strony zacieśnią współpracę w zakresie budowy dróg, kolei i portów w celu przyspieszenia rozwoju w regionie Mekong, a także zrealizują projekty telekomunikacyjne na rzecz cyfryzacji w kierunku czwartej rewolucji przemysłowej.

26 listopada: Hyundai planuje budowę pierwszej fabryki samochodów w Indonezji. Firma Hyundai Motor z Korei Południowej poinformowała o podpisaniu wstępnej umowy na budowę nowej fabryki w Indonezji, która byłaby pierwszą fabryką samochodów tego przedsiębiorstwa

w Azji Południowo-Wschodniej. Decyzję Hyundai'a można uzasadnić zarówno chęcią wzmocnienia współpracy z regionem jak próbą zagrożenia pozycji Japonii, która dominuje w tym sektorze. Według firmy zajmującej się badaniami branży motoryzacyjnej - LMC Automotive, Hyundai jest daleko w tyle za japońskimi rywalami w Azji Południowo-Wschodniej, osiągając sprzedaż (od stycznia do września tego roku) wynoszącą 122 883 pojazdów w porównaniu do 854 032 Toyoty. Oprócz tego Hyundai jak i spółka stowarzyszona Kia Motors zmagają się ze spowolnieniem sprzedaży w Chinach przez co zawieszono pracę dwóch fabryk w tym kraju. Zgodnie z zapowiedziami koreańskiej firmy motoryzacyjnej do końca 2030 roku inwestycję w nową fabrykę samochodów powinny osiągnąć wartość 1,55 mld USD. Zakład produkcyjny ma zostać wybudowany w mieście Bekasi, na wschód od Dżakarty. Rozpoczęcie produkcji zaplanowano na koniec 2021 roku, a zakład będzie w stanie budować 150 tys. samochodów rocznie. Planowane jest jednak zwiększenie produkcji w drugim etapie do 250 000 pojazdów rocznie. Przedstawiciele Hyundai'a poinformowali, że fabryka w Indonezji pozwoli na uniknięcie wysokich taryf importowych wynoszących 5% do 80% w regionie ASEAN.

KOMENTARZ

1. **Z punktu widzenia dalszych relacji chińsko-filipińskich istotnym jest wewnętrzna debata na temat procentowego udziału podmiotów zagranicznych w strategicznych sektorach gospodarki Filipin.** W 2009 roku administracja prezydenta Macapagala-Arroyo sprywatyzowała krajowy monopol na sieć energetyczną i przyznała go NGCP. Zgodnie z obowiązującym na Filipinach prawem, zagranicznej własności mogą podlegać wszelkie dobra użyteczności publicznej – w tym transmisja energii – maksymalnie w 40%, pod warunkiem, że kontrolę nad działalnością sprawuje obywatel Filipin. Administracja prezydenta Rodrigo Duterte dąży do podniesienia udziału własności zagranicznej, aby zachęcić do większych inwestycji w dobra użyteczności publicznej. W związku z tym prezes National Transmission Corporation - Melvin Matibag, został wezwany do debaty w senacie. Podczas swojego wystąpienia stwierdził, iż największy chiński dostawca energii elektrycznej - State Grid Corporation of China, który posiada maksymalny pakiet 40% udziałów w państwowej sieci energetycznej, posiada możliwość wyłączenia sieci w całym kraju.

Dyrektor państwowej sieci energetycznej Anthony L. Almeda, podważył twierdzenie Melvina Matibaga, argumentując, iż State Grid Corporation of China pełni tylko i wyłącznie funkcję doradczą dla NGCP, a w związku z tym nie ma mowy o zagrożeniu, o którym była mowa podczas posiedzenia Senatu. Chińskie ministerstwo spraw zagranicznych poparło opinię szefa NGCP, zapewniając Manilę, że nie istnieje zagrożenia dla filipińskiego bezpieczeństwa energetycznego ze strony Chin. Z kolei filipiński minister ds. energii - Alfonso G. Cusi, publicznie skrytykował NGCP za zaprzeczanie stanowisku przedstawionemu przez National Transmission Corporation i poparł propozycje Senatu, żeby wszcząć postępowanie, mające na celu dokładne zbadanie całej sprawy oraz oceny ryzyka dla bezpieczeństwa kraju ze strony Chin i innych potencjalnych inwestorów zagranicznych.

Nie jest to jedyny przypadek potencjalnego zagrożenia ze strony Chin dla bezpieczeństwa wewnętrznego Filipin. W ubiegłym roku Senat zgłosił swoje obawy w związku z przyznaniem trzeciej w kraju licencji na świadczenie usług telekomunikacyjnych konsorcjum Mislattel, w której 40% udziałów posiada państwowa firma China Telecom. Na czele przedsiębiorstwa stoi biznesmen chińskiego pochodzenia - Dennisa Uy, który utrzymuje bliskie kontakty z prezydentem Duterte. Natomiast we wrześniu bieżącego roku poinformowano o porozumieniu między Mislattel a filipińskimi siłami zbrojnymi o umieszczeniu wież telekomunikacyjnej oraz innego rodzaju infrastruktury na obszarze niektórych baz wojskowych, a także współpracy z zakresu unowocześnienia sieci teleinformatycznej. Minister obrony Filipin - Delfin Lorenzana, na wieść o porozumieniu stwierdził, że nie wyraził zgody na tego rodzaju współpracę. Warto zaznaczyć, że w przeciwieństwie do Prezydenta Duterte i osób z jego bliskiego otoczenia, większość przedstawicieli wojska jak i opinii publicznej sprzeciwia się zacieśnianiu relacji z Chinami, zwłaszcza w kwestiach kluczowych z punktu widzenia bezpieczeństwa kraju.

- 2. Drugim istotnym wydarzeniem jest 30. rocznica nawiązania dialogu między Koreą Południową i ASEAN i zorganizowany przy tej okazji szczyt Korea-ASEAN.** Wydarzenie na tak dużą skalę świadczy o dużym zaangażowaniu prezydenta Moon Jae-in'a w nową politykę zorientowaną na południe regionu (New Southern Policy). Głównym punktem programu było potwierdzenie poparcia dla planu ASEAN Outlook on the Indo-Pacific, który został przyjęty przez liderów państw Azji Południowo-Wschodniej w czerwcu 2019 roku. ASEAN Outlook on the Indo-Pacific określa percepcję regionu Azji i Pacyfiku przez stowarzyszenie, gdzie podkreślone zostało utrzymanie regionalnej autonomii oraz centralizacji ASEAN. Moon Jae-in zwrócił uwagę na poparcie planu przez Koreę Południową już w lipcu bieżącego roku. Dodał, że jego postanowienia będą uwzględnione podczas rozwijania relacji z ASEAN. Zarówno Korea jak i ASEAN nie zgadzają się jednak na amerykańską propozycję strategii Indo-Pacyfiku, w której dominuje zasada wykluczenia i powstrzymywania Chin. Wizja Azji i Pacyfiku zaproponowana przez ASEAN w dużo większym stopniu odpowiada Korei Południowej, która podobnie jak państwa Azji Południowo-Wschodniej nie chcą antagonizować do siebie rządu w Pekinie. Jest oparta głównie na rozwijaniu współpracy gospodarczej na zasadach otwartości, integracji i przejrzystości, a w dużo mniejszym stopniu skupia się na problemach dotyczących bezpieczeństwa strategicznego. Tego rodzaju pragmatyczne podejście Seulu wydaje się oczywiste, zwłaszcza w kontekście ostatnich warunków finansowych, jakie postawił Waszyngton w zamian za pozostawienie swoich żołnierzy w Korei Południowej. Synergia pomiędzy koreańską New Southern Policy oraz ASEAN Outlook on the Indo-Pacific może przynieść daleko idące korzyści dla obu stron, o czym świadczyć mogą wizyty prezydenta Moon Jae-in'a w państwach członkowskich ASEAN, które zaowocowały licznymi umowami, szczególnie z zakresu rozwoju infrastruktury, inteligentnych miast i rewolucji przemysłowej 4.0.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

